

CABINET - 9 MAWRTH 2022

PWNC: STRATEGAETH Y GYMRAEG PUM MLYNEDD 2022-2027

ADRODDIAD GAN: CYFARWYDDWR CORFFORAETHOL – ADDYSG A GWASANAETHAU CORFFORAETHOL

1. DIBEN YR ADRODDIAD

- 1.1 I ofyn am gymderadwyaeth y Cabinet ar Strategaeth y Gymraeg Pum Mlynedd 2022-2027, fel sy'n ofynnol gan Safonau 145 a 146 Rheoliadau Safonau'r Gymraeg (Rhif 1) 2015.

2. CRYNODEB

- 2.1 Mae'n ofynnol i'r Awdurdod ddatblygu strategaeth 5 mlynedd sy'n nodi sut y mae'n bwriadu hyrwyddo'r Gymraeg a hwyluso'r defnydd o'r Gymraeg yn y fwrdeistref sirol.
- 2.2 Rhaid i'r strategaeth gynnwys targed ar gyfer cynyddu neu gynnal nifer y siaradwyr Cymraeg a datganiad sy'n nodi sut y bwriedir cyrraedd y targed.
- 2.3 Rhaid adolygu a diwygio'r strategaeth ar gylch 5 mlynedd. Penderfynodd y Cabinet yr hoffent gael diweddariad blynyddol ar gynnydd yn erbyn y strategaeth ac mae hyn wedi bod yn rhan o bob Adroddiad Blynyddol Safonau'r Gymraeg i'r Cabinet ers 2017. Fodd bynnag, ni fu'n bosibl rhoi diweddariad yn ystod y pandemig oherwydd rydym ni a'n sefydliadau partner wedi canolbwyntio ar ymdrin â'r pandemig ac addasu'r modd y darperir gwasanaethau sydd wedi'i gwneud yn anodd iawn casglu'r wybodaeth hon a chyflawni'r camau gweithredu. Bydd cynnydd yn erbyn y strategaeth bresennol yn rhan o Adroddiad Blynyddol Safonau'r Gymraeg 2021-2022 yn ddiweddarach eleni.

3. ARGYMHELLION

- 3.1 I'r Cabinet gymeradwyo Strategaeth y Gymraeg Pum Mlynedd 2022-2027 i'w chyhoeddi ar wefan y Cyngor.

4. RHESYMAU DROS YR ARGYMHELLION

- 4.1 Mae'n ofynnol o dan Reoliadau Safonau'r Gymraeg (Rhif 1) 2015 i'r cyngor lunio a chyhoeddi Strategaeth y Gymraeg Pum Mlynedd ar gyfer y fwrdeistref sirol yn unol â Safonau 145 a 146.

5. YR ADRODDIAD

- 5.1 Mae Safonau'r Gymraeg yn ei gwneud yn ofynnol i'r awdurdod ddatblygu Strategaeth y Gymraeg pum mlynedd sy'n nodi sut y mae'n bwriadu hyrwyddo'r defnydd o'r Gymraeg, a hwyluso'r defnydd o'r Gymraeg yn ehangach yn yr ardal. Rhaid i'r strategaeth gynnwys targed (o ran canran) ar gyfer cynyddu neu gynnal nifer y siaradwyr Cymraeg yn yr ardal erbyn diwedd y cyfnod o 5 mlynedd. Yn ogystal, rhaid i'r strategaeth gynnwys datganiad sy'n nodi sut y caiff y targed ei gyrraedd. Rhaid adolygu ac adnewyddu'r strategaeth ar ddiwedd pob cyfnod o 5 mlynedd (Safon 145).
- 5.2 Ar ddiwedd pob cyfnod o 5 mlynedd, rhaid i'r awdurdod asesu i ba raddau y dilynwyd y strategaeth ac y cyrhaeddwyd y targed. Rhaid i'r asesiad, y mae'n rhaid ei gyhoeddi, gynnwys nifer y siaradwyr Cymraeg yn yr ardal a'r rhestr o weithgareddau sydd wedi'u cynnal i fodloni nodau'r strategaeth (Safon 146). Bydd yr adolygiad o'r strategaeth bresennol yn cael ei atodi i Adroddiad Blynyddol Safonau'r Gymraeg 2021-2022 yn ddiweddarach eleni.
- 5.3 Datblygwyd y strategaeth ddrafft atodedig (Atodiad 1) a'r camau gweithredu cysylltiedig ar y cyd ag aelodau Fforwm Iaith Gymraeg Caerffili, rhanddeiliaid allweddol a meysydd gwasanaeth ac ysgolion y cyngor. Dim ond mewn cydweithrediad â sefydliadau eraill sy'n gweithredu yn yr ardal sydd hefyd â chylch gwaith, naill ai drwy ddeddfwriaeth neu bolisi sefydliadol, y gellir cyflawni'r strategaeth yn effeithiol i gynyddu a chefnogi'r defnydd o'r Gymraeg.
- 5.4 Mae'r rhanddeiliaid sy'n ymwneud â datblygu Strategaeth Iaith Gymraeg Pum Mlynedd 2022-2027 ddiwygiedig yn cynnwys:
- Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus
 - Bwrdd Iechyd Prifysgol Aneurin Bevan
 - Cefnogi Pobl
 - Clwb Busnes Caerffili
 - Coleg Cymraeg Cenedlaethol
 - Coleg Gwent
 - Coleg y Cymoedd
 - Cyngorau Tref a Chymuned
 - Cyngorwyr
 - Cymraeg i Blant
 - Cymraeg i Oedolion Gwent
 - Gwasanaeth Cyflawni Addysg
 - Gyrfa Cymru
 - Heddlu Gwent

- Helo Blod
- Holl Feysydd Gwasanaeth CBSC
- Holl Ysgolion CBSC
- Menter Iaith Caerffili
- Mudiad Meithrin
- Prifysgol De Cymru
- Rhwydwaith Rhieni
- Sector Gwirfoddol – GAVO
- Yr Urdd

- 5.5 Mae'r strategaeth yn cynnig targed o gynyddu nifer y siaradwyr Cymraeg 4% dros y cyfnod o 5 mlynedd. Fodd bynnag, caiff y targed ei adolygu pan fydd gennym ddata Cyfrifiad 2021 ar gael i ni. Cydnabyddir bod y targed hwn yn uchelgeisiol ac mae'r camau gweithredu yn y ddogfen yn gyfeiriad teithio i'r awdurdod lleol a'i randdeiliaid allweddol. Fe'i gosodir yng nghyd-destun strategaeth ddrafft Llywodraeth Cymru i gynyddu nifer y siaradwyr Cymraeg yng Nghymru i 1 miliwn erbyn 2050.
- 5.6 Cefnogir y strategaeth gan Broffil Iaith Gymraeg ar gyfer bwrdeistref sirol Caerffili 2021 a ddatblygwyd gan Fenter Iaith Caerffili. Mae'r proffil hwn yn archwilio sefyllfa'r Gymraeg ym Mwrdeistref Sirol Caerffili, y ddarpariaeth ar gyfer siaradwyr Cymraeg gan amrywiaeth o sefydliadau a'r ffordd y mae siaradwyr Cymraeg yr ardal yn defnyddio'r Gymraeg yn eu cymunedau. Mae'r proffil wedi'i atodi i'r Strategaeth yn Atodiad B.
- 5.7 Mae strwythur y ddogfen yn dilyn 6 maes strategol; Y Teulu, Plant a Phobl Ifanc, Cymunedau, Gwasanaethau Cymraeg, Y Gweithle a Seilwaith (Polisiâu ac Arferion).
- 5.8 Mae'r Cyngor wedi cynnal amrywiaeth o weithgareddau casglu tystiolaeth ac ymgysylltu cyn ymgynghori i ddatblygu set ddiwygiedig o gamau gweithredu Strategaeth Iaith Gymraeg Pum Mlynedd ddrafft 2022-2027. Bydd y camau hyn yn ein galluogi i gynllunio sut y byddwn yn hyrwyddo'r Gymraeg a hwyluso'r defnydd o'r iaith yn lleol i gynyddu poblogaeth y siaradwyr Cymraeg dros y pum mlynedd nesaf.

Mae'r gweithgareddau'n cynnwys:

- Adolygiad o ofynion deddfwriaethol
- Adolygiad o adroddiadau a chanllawiau allanol, gan gynnwys '**Cymraeg 2050: ein cynllun ar gyfer 2021 i 2026**' gan Lywodraeth Cymru, a chanllawiau Comisiynydd y Gymraeg '**Safonau'n ymwneud â hyrwyddo'r Gymraeg**'
- Adolygiad o Strategaeth Iaith Gymraeg pum mlynedd bresennol y Cyngor 2017-2022
- Dadansoddiad o setiau data lleol a chenedlaethol
- Ymgysylltu â rheolwyr darparu gwasanaethau o fewn y Cyngor
- Ymgysylltu â Fforwm Iaith Gymraeg Caerffili a Fforwm y Gymraeg mewn Addysg

- 5.9 Bydd y cynnydd yn erbyn y camau gweithredu a nodir yn y strategaeth yn cael ei fonitro gan Fforwm y Gymraeg, mewn partneriaeth â'r awdurdod lleol. Cyfrifiad 2021 fydd y mesur swyddogol nesaf o nifer y siaradwyr Cymraeg yn yr ardal.

5.10 **Casgliad**

Mae gweithredu Strategaeth y Gymraeg Pum Mlynedd 2022-2027 yn sicrhau bod y Cyngor yn cyflawni ei rwymedigaeth gyfreithiol o dan Safonau 145 a 146 Rheoliadau Safonau'r Gymraeg (Rhif 1) 2015. Bydd y camau gweithredu a geir yn y strategaeth yn galluogi'r Cyngor, mewn partneriaeth â rhanddeiliaid allweddol, i hyrwyddo'r Gymraeg a hwyluso ei defnydd yn y fwrdeistref sirol am y pum mlynedd nesaf.

6. RHAGDYBIAETHAU

- 6.1 Ni wnaed unrhyw ragdybiaethau wrth baratoi'r adroddiad hwn.

7. CRYNODEB O'R ASESIAD EFFAITH INTEGREDIG

- 7.1 Cyflwynwyd Rheoliadau'r Gymraeg (Rhif 1) i Gyngor Bwrdeistref Sirol Caerffili yn 2016 o dan Adran 44 o Fesur y Gymraeg (Cymru) 2011. Yn unol â Hysbysiad Cydymffurfio Safonau'r Gymraeg y Cyngor, yn benodol Safon 145, rhaid i'r Cyngor gynhyrchu a chyhoeddi Strategaeth Iaith Gymraeg 5 Mlynedd sy'n nodi sut y bydd y cyngor yn hyrwyddo'r Gymraeg ac yn hwyluso'r defnydd o'r Gymraeg yn ehangach yn y fwrdeistref sirol. Yna rhaid adolygu'r Strategaeth a chyhoeddi fersiwn ddiwygiedig o fewn 5 mlynedd o gyhoeddi'r strategaeth.

Mae'r strategaeth yn ddogfen lefel uchel ac mae'r cynllun gweithredu sydd yn y ddogfen yn dangos yn glir ymrwymiad y Cyngor i hybu'r Gymraeg, hwyluso'r defnydd o'r Gymraeg a chynyddu nifer y siaradwyr Cymraeg yn y fwrdeistref sirol drwy weithio mewn partneriaeth. Cyhoeddwyd y Strategaeth Iaith Gymraeg Pum Mlynedd gyntaf yn 2017, ac mae'r strategaeth hon yn fersiwn ddiwygiedig o'r strategaeth honno, sy'n adeiladu ar y blaenoriaethau ar gyfer hyrwyddo a datblygu'r Gymraeg ar draws bwrdeistref sirol Caerffili.

Datblygwyd y strategaeth drwy ymgynghori ac ymgysylltu â rhanddeiliaid allweddol (gweler y rhestr yn Atodiad 1) ac mae cyflawni'r camau gweithredu yn dibynnu'n fawr ar waith partneriaeth allweddol. Mae'r hinsawdd economaidd bresennol yn heriol a bydd yn effeithio ar gyflawni'r strategaeth hon, ac ni all un sefydliad yn unig gyflawni'r strategaeth. Felly mae gweithio mewn partneriaeth â phartneriaid presennol a chreu cyfleoedd newydd i weithio mewn partneriaeth â sefydliadau newydd o bob sector yn hanfodol. Mae'r holl bartneriaid presennol yn cydnabod bod llwyddiant y strategaeth yn dibynnu'n fawr ar gydweithio â phob sector o'r gymuned.

Nid oes unrhyw effeithiau negyddol yn ymwneud â'r strategaeth hon. Mae'r holl effeithiau cadarnhaol wedi'u cofnodi yn yr adran uchod. Mae'n bwysig nawr bod holl feysydd gwasanaeth y Cyngor yn ystyried y camau gweithredu yn y strategaeth ac yn cydweithio ochr yn ochr â rhanddeiliaid allweddol i sicrhau bod pob dinesydd yn gallu defnyddio ac ymgysylltu â'r Gymraeg yn naturiol bob dydd, ac y mae'n rhaid ei chefnogi a'i meithrin am genedlaethau i ddod i ddefnyddio a mwynhau hefyd.

<https://www.caerffili.gov.uk/CaerphillyDocs/IIA/aei-strategaeth-pum-mlynedd-2022-2027>

8. GOBLYGIADAU ARIANNOL

- 8.1 Nid oes unrhyw oblygiadau ariannol uniongyrchol yn yr adroddiad hwn. Bwriedir i'r camau gweithredu o fewn y strategaeth gael eu cyflawni mewn partneriaeth. Pan fydd yr awdurdod lleol yn gwbl gyfrifol, neu'n rhannol gyfrifol, am gamau gweithredu, y bwriad yw y byddant yn cael eu bodloni o fewn y cyllidebau presennol.

9. GOBLYGIADAU PERSONÉL

- 9.1 Nid oes unrhyw oblygiadau personél yn deillio'n uniongyrchol o'r adroddiad hwn. Mae rhai camau gweithredu yn y strategaeth yn ymwneud â'r Gwasanaethau Pobl a byddwn yn gweithio gyda'n gilydd i sicrhau bod y camau hyn yn cael eu cyflawni.

10. YMGYNGHORIADAU

- 10.1 Mae'r Cyngor wedi cynnal amrywiaeth o weithgareddau casglu tystiolaeth ac ymgysylltu cyn ymgynghori i ddatblygu set ddiwygiedig o gamau gweithredu Strategaeth y Gymraeg Pum Mlynedd ddrafft 2022-2027.
- 10.2 Cynhaliwyd grwpiau ffocws rhithwir o randdeiliaid yn ystod mis Medi ac yna ymarfer ymgynghori cyhoeddus pum wythnos.
- 10.3 Mae ymatebion o'r holl ymarferion ymgysylltu ac ymgynghori wedi'u hymgorffori i gamau gweithredu o fewn y Strategaeth. Atodiad C yw'r Adroddiad Ymgysylltu sy'n cynnwys rhestr o'r holl gamau a ddiwygiwyd neu a ddatblygwyd o ganlyniad i'r ymatebion a gafwyd.
- 10.2 Anfonwyd yr adroddiad hwn at yr Ymgynghoreion a restrir isod ac adlewyrchir yr holl sylwadau a gafwyd yn yr adroddiad hwn.

11. PŴER STATUDOL

- 11.1 Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011
Rheoliadau Safonau'r Gymraeg (Rhif 1) 2015
Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015

Awdur: Anwen Cullinane
Uwch Swyddog Polisi – Cydraddoldeb, y Gymraeg ac Ymgynghori
cullima@caerffili.gov.uk

Ymgynghoreion: Christina Harry – Prif Weithredwr
Richard Edmunds – Cyfarwyddwr Corfforaethol – Addysg a Gwasanaethau Corfforaethol
Y Cynghorydd James Pritchard – Dirprwy Arweinydd a Hyrwyddwr Cydraddoldeb
Y Cynghorydd Eluned Stenner – Aelod Cabinet dros Berfformiad, yr Economi a Menter
Sue Richards – Pennaeth Cynllunio a Strategaeth Addysg
Robert Tranter – Pennaeth y Gwasanaethau Cyfreithiol a Swyddog Monitro
Lynne Donovan – Pennaeth Gwasanaethau Pobl
Kathryn Peters – Rheolwr Gwella Gwasanaethau a Phartneriaethau
Jeff Reynolds – Rheolwr Cyfleusterau Chwaraeon a Hamdden
Jared Lougher – Rheolwr Datblygu Chwaraeon a Hamdden
Mike Headington – Rheolwr Mannau Gwyrdd a Gwasanaethau Trafnidiaeth
Antony Bolter – Rheolwr yr Economi Ymwelwyr a Chyrchfannau
Robert Keep – Arweinydd Tîm Anturiaethau Caerffili
Michael Owen – Rheolwr Cyffredinol Ffordd Goedwig Cwmcarn
Paul Hudson – Arweinydd Tîm Adnewyddu Menter Busnes
Martin Cook – Rheolwr Gwasanaethau Ymwelwyr
Lesley Edwards – Rheolwr Cyffredinol Llancaiach Fawr
Marina Newth – Rheolwr Gwasanaeth Theatr a Chelfyddydau
Paul O'Neill – Uwch Reolwr Gwasanaeth Ieuenctid

Carol A Davies – Rheolwr Gwasanaeth Gwasanaethau Plant
Viv Daye – Rheolwr Gwasanaeth Gwasanaethau Oedolion
Rebecca Boulton – Rheolwr Tîm Teuluoedd yn Gyntaf
Sarah Mutch – Rheolwr Blynyddoedd Cynnar
Neil Cooksley – Prif Swyddog Adnoddau Dynol – Datblygu'r Gweithlu

Papurau Cefndir:

- Hysbysiad Cydymffurfio – Adran 44 Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011
- Canllawiau Comisiynydd y Gymraeg – [Safonau ynghylch hybu'r Gymraeg](#)

Atodiadau:

Atodiad A - Strategaeth y Gymraeg Pum Mlynedd 2022-2027

Atodiad B - Proffil Iaith Gymraeg Bwrdeistref Sirol Caerffili 2021 - Menter Iaith Caerffili

Atodiad C - Adroddiad Ymgysylltu Strategaeth Hyrwyddo'r Gymraeg Pum Mlynedd
2022-2027